

Василь Стефаник

МОЄ СЛОВО

Білими губами упівголос буду вам казати за себе. Ні скарги, ні смутку, ні радості в слові не чуйте!

Я пішов від мами у біленькій сорочці, сам білий.

З білої сорочки сміялися. Кривдили мене і ранили.

І я ходив тихонько, як біленький кіт.

Я чув свою підлість за тихий хід, і кров моя діточа з серця капала.

А спав я у наймленій хаті посеред брудних туловищ, сплетених розпустою.

Листочок білої берези на сміттю.

Я скинув мамину сорочку. Мій діточий світ і далеке покоління мужицьке лишилося за мною.

Передо мною стояв новий світ, новий і чорний.

Я ловився за його поли, а він згідно глядів на мене.

Як жебрак маленький.

Я зацікавився був із болю. І мовчав я довгі, довгі роки.

Мої слова невимовлені, мій плач
недоплаканий, мій сміх недосміяний!

Лягли ви на мене, як лягає чорне каміння
зломаного хреста на могилу в чужині!

Я найшов товаришів.

Вони погодилися з новим світом. Я говорив їм
про мій покинений і про новий, що кривдив нас.

Казали, що брешу.

А я рвався, і падав у болото із знесилля, і не
уступав.

Сказали, що я брехун іще раз. І покинули
мене.

А як я плакав, то мама ридала:

— Ти сам з собою будь, бо пани тебе не
приймуть. Не покидати було мене.

І лишився я, як корч луку серед поля.

Я сидів посеред піль.

Мої думки снувалися довгими скибами
плодючої ріллі. Ссали землю і годували мене
самотою.

І ще приносили солений піт і тихі пісні, що
снувалися за орачем, за плугом і за погоничем. І
поїли мене тим спокоєм, що мріє над ярами волів у
плузі.

Бачив я ще маленькі огники між маленькими
пастухами і вівці по полю.

Я тут буду, як буйний вітер, панувати,
заспіваю свою пісню!

Я сотворив собі свій світ.

Праворуч мене синє поле, і чорні скиби, і
білий плуг, і пісня, і піт солений.

Ліворуч чорна машина, що з червоного рота
прокльоном стогне.

А в серці моїм мій світ шовком тканий,
сріблом білим мережаний і перлами обкинений.

У своїм царстві.

Буду свій світ різьбити, як камінь.

Слово своє буду гострити на кремені моєї
душі і, намочене в труті-зіллі, пускати буду
наліво...

І слово своє ламати буду на ясні соняшні
промінчики, і замочу його в кожній чічці, і пускати
буду направо.

А свій камінь буду різьбити все, все! Аж на
могилу свою його покладу як мертву красу.

А вишня в моїх головах возьме всі мої болі на
свій цвіт.

А в своїм світі я жию, жию!

Як безумний, бреду хмарою своєї фантазії.

Сто раз розпускаю сили своєї душі, аби
далекими світами відшукали мені щастя моє.

По тихім ставу моєї минувшини пливуть
неводи сердечних моїх бажань, аби виловити всі
ясні хвилі життя мого.

Але неводи рвуться і не годні нічого зловити.

Вертають до мене помучені і без нічого — як
мужики з лану.

І я, смутний, дрімаю на хмарах.

А як грім трісне, то я здоймаю чоло вгору
наново.

І лечу, лечу на чорних хмарах...

Золотою стрілою прорізую світляні висоти.

В чорний чупер ховаються звізди, як у чорну
хмару.

Студені хмари від моїх очей теплим дощем
спускаються на землю.

Але сонця дійти я не годен.

І падаю з високості в долину.

Як старий жовняр деревляними ногами
блукає, так я блукаю.

А крила гояться, і я знов лечу до сонця, до
щастя.

І знов ріжу зводи небесні і падаю.

Я був щасливий.

Коли я глядів дитиною на мамині очі, як по них сунулися тихесенько пречисті хмарки щастя, — я був щасливий.

А тепер на ті очі смерть долоню поклала.

А я шукаю щастя під небом і падаю...

СУД

I

Ковалюк підняв орчик догори та й казав музикам:

— Грайте до порядку, як має бути, бо це весіле буде славне на всю Україну і в Коломиї, і в Станіславі...

— Оце-с вже не потребує весіля, але ще є два такі, що мають гуляти.

Він показував на Федька Продана, що лежав із розбитою головою на снігу. Коло нього сиділа його жінка, тримала новий капелюх у руках і питала:

— Та що кажеш робити, що до дітий переказуєш?

І ще щось до нього говорила, ніби на тамтой світ переказувала.